

27. TEATRAS

27.1. Bendrosios nuostatos

Teatras – sudedamoji meninio ugdymo dalis. Teatro bendrosios programos centre – vidinis žmogaus pasaulis, jo santykiai ir bendravimas su kitu žmogumi. Teatras – ypač platus ir įdomus kūrybos ir pažinimo būdas. Jį galima mokytis kaip atskirą dalyką arba taikyti elementus per įvairių dalykų pamokas. Bendrąją teatro programą siekiama mokinių pasiekimų – tam tikrų jų nuostatų, žinių, supratimo ir gebėjimų. Įgyvendinant programą neformaliajame ugdyme taip pat reikėtų mokiniams sudaryti kuo daugiau galimybių parodyti savo pasiekimus, dėmesio centre turėtų būti kūrybiniai mokinių darbai.

27.2. Tikslas

Teatro dalyko¹ pradinėse klasėse tikslas – per kokybišką patirtį skatinti dvasinį mokinių brendimą, ugdyti pažinimo išgales, padėti įgyti teatro kompetencijos pradmenis ir jais pasinaudoti kultūriniame klasės gyvenime.

27.3. Uždaviniai

Siekama, kad per teatro pamokas mokiniai:

- įgytų pasitikėjimą, teigiamai save vertintų;
- mokytųsi kūrybiškai reikšti savo mintis, jausmus, požiūrį panaudodami jų galimybes atitinkančias teatro priemones;
- mokytųsi per teatrinę raišką pažinti savo pačių ir kitų žmonių dvasinį pasaulį, elgesį, jų skirtumus;

¹ Dalyko pavadinimas „Teatras“, nes jis apima visus ugdymo požiūriu svarbius teatrinės raiškos būdus, taip pat ir trumpų vaidinimų (scenelių) rengimą, parodymą žiūrovams (teatrinę komunikaciją). Į dalyko turinį įtraukiama *drama (proceso, socialinė drama)*, kuri rekomenduojama taikyti kaip vienas svarbiausių metodų, padedančių organizuoti pamoką, teikti mokiniams draminių išgyvenimų, ugdyti jų socialinius gebėjimus, dorovines nuostatas; taip pat dramos siužetų kūrimas (komponavimas) – ši mokinių veikla svarbi tuo, kad sudaro pagrindą visai jų teatrinei raiškai: sceniniam apipavidalinimui, vaidybai, vaidinimų rengimui ir parodymui.

- mokytųsi stebėti, suprasti ir vertinti vaidinimus, pagrįsti savo nuomonę;
- mokytųsi išvelgti teatro meno svarbą savo pačių ir bendruomenės kultūriniame gyvenime;
- apmąstytų teatrinę veiklą ir įgytą patirtį, ugdytųsi mokėjimą mokytis.

27.4. Struktūra

Teatro dalykas apima šias veiklos sritis:

- **Teatro raiška (kūryba):** dramos siužeto vaidinimui kūrimas (komponavimas), sceninis apipavidalinimas, vaidyba, vaidinimų rengimas ir parodymas.
- **Vaidinimų stebėjimas, interpretavimas, vertinimas:** klasės, mokyklos, savivaldybės, profesionaliojo teatro kūrėjų vaidinimų stebėjimas, supratimo aiškinimasis, vertinimas.
- **Teatro vaidmens kultūriniame gyvenime pažinimas:** teatro sąsajų su tradicinėmis klasės, mokyklos šventėmis, vietos bendruomenės kultūriniu gyvenimu aiškinimasis. Ši veiklos sritis taip pat susieta su mokėjimo mokytis kompetencijos ugdymu.

27.5. Mokinių gebėjimų raida

Šiame skyriuje lentelėje trumpai aprašoma, kokius gebėjimus visose veiklos srityse mokiniai turėtų būti išsiugdę koncentrų (1–2 ir 3–4 klasių) pabaigoje. Tai leidžia mokytojui „pamatyti“ laukiamą gebėjimų raidą per visą pradinio ugdymo programą ir į ją atsižvelgiant planuoti mokymą ir mokymąsi.

Koncentrai Veiklos sritys	1–2 klasės	3–4 klasės
Teatro raiška	Sukurti trumpą situaciją vaidinimui. Panaudojant paprasčiausias sceninio apipavidalinimo priemones, sukurti vaidinamos situacijos nuotaiką. Vaidinant siekti personažo tikslo, atsižvelgti į scenines aplinkybes, partnerį. Dalyvauti rengiant klasės vaidinimą.	Sukurti keletą situacijų vaidinimui. Paprasčiausiomis sceninio apipavidalinimo priemonėmis perteikti vaidinamų situacijų nuotaikų skirtumus. Vaidinant siekti personažo tikslo per kelias situacijas, aiškiai vertinti aplinkybes, nuolat bendrauti su partneriu. Padėti parengti ir parodyti klasės vaidinimus.
Vaidinimų stebėjimas, interpretavimas, vertinimas	Rodyti žiūrovo etiketo pradmenis. Apibūdinti vaidinimo nuotaiką ir susieti su pastebėtomis raiškos detalėmis, veikėjų elgesiu. Įvertinti personažų poelgius gėrio ir blogio požiūriu. Papasakoti, kuo vaidinimas patiko ir (ar) nepatiko.	Laikytis žiūrovo etiketo pagrindinių taisyklių. Apibūdinti vaidinimo nuotaikų kaitą, nusakyti savą jo supratimą, pagrįsti pastebėtomis raiškos detalėmis, veikėjų poelgiais, pabaigos įvykiais. Papasakoti, kuo vaidinimas patiko ir (ar) nepatiko.
Teatro vaidmens kultūriname gyvenime pažinimas	Nusakyti, kaip rengiami vaidinimai susiję su tradicinėmis klasės, mokyklos šventėmis. Papasakoti, ką sužinojo ir ko išmoko per teatro pamokas.	Papasakoti apie mokyklos, vietos bendruomenės teatrinę veiklą. Paaiškinti, ko išmoko per teatro pamokas. Vertinti pasiektus rezultatus.

27.6. Mokinių pasiekimai, ugdymo gairės, turinio apimtis ir vertinimas. 1–2 klasės

Skyriuje aprašomi reikalavimai 1–2 klasių mokinių pasiekimams, pateikiamos ugdymo gairės, nurodoma turinio apimtis, pateikiami vertinimo aprašai. Veiklos srities skaitmuo (pvz., 1. Teatro raiška) rodo toje srityje laukiamus mokinių gebėjimus, žinias, supratimą, jis sutampa su ugdymo gairių numeravimo pirmuoju skaitmeniu. Nuostatos nenumerojamos, nes jos gali būti ugdomos ne vienoje veiklos srityje.

27.6.1. Mokinių pasiekimai ir ugdymo gairės. 1–2 klasės

Kiekvienoje veiklos srityje numatomi mokinių pasiekimai yra orientuoti į kompetenciją: nuostatas, gebėjimus, žinias ir supratimą. Nuostatos – tai mokinių santykis su veikla, kurios gebėjimai ugdomi. Gebėjimai aprašomi kaip išugdytos galios veikti, žinių ir supratimo taikymas. Žinios ir supratimas – tai, ką mokiniai turi žinoti ir suprasti, kad galėtų parodyti gebėjimus. Ugdymo gairės atkreipia dėmesį į aktyvaus mokymo ir mokymosi metodus, mokytojo ir mokinių sąveikos ypatumus. Jos yra rekomendacinio pobūdžio.

Mokinių pasiekimai			Ugdymo gairės
Nuostatos	Gebėjimai	Žinios ir supratimas	
1. Teatro raiška			
Stengtis drąsiai kurti situacijas, vaizduojančias įvairias savo pačių ir kitų nuotaikas.	1.1. Sukurti vaidinimui situaciją, vaizduojančią personažų nuotaikos pasikeitimą ir priežastį (pvz., <i>mergaitė nešasi gėlę, prieina kita mergaitė ir atima gėlę, ana pravirksta</i>). Panaudoti realistinius ir fantastinius personažus, įvykius (pvz., <i>stebuklas</i>). Pasiremti patirtimi, fantazija, šaltiniais. Vertinti situacijas pagal įdomumą, įtikinamumą.	1.1.1. Papasakoti situaciją iš gyvenimo, rodančią, kaip pasikeičia žmogaus nuotaika. 1.1.2. Nagrinėjant gyvenimišką ir vaidinamą situaciją nurodyti, dėl kokių priežasčių ji pasikeičia (<i>jo paties ar kito žmogaus poelgio, pasikeitusių aplinkybių</i>). 1.1.3. Nurodyti įsivaizduojamas situacijos aplinkybes, veiksmų seką, įvyki: Kur vyks ta veiksmas? Kokie personažai veikia? Ko jie siekia? Koku elgesiu? Kas atsitinka? Kaip pasikeičia nuotaika? 1.1.4. Nurodyti, kuo situacija įdomi, kas joje įtikinama arba neįtikinama.	1.1. Mokytojas, taikydamas <i>dramą</i> , siūlo mokiniams suvaidinti jų gyvenimo situacijas (pvz., „ <i>Pinokis keliauja į mokyklą</i> “). Piešimo, „sustingusių vaizdų“, diskusijų, kitais metodais padeda suprasti, kad kuriant situacijas vaidinimui remiamasi savo patirtimi, tačiau pavaizduojama per „kitą“ – personažą ir dėl to vaidinimas įdomus. Mokiniai papasakoja sukurtas situacijas, nupiešia, suvaidina, užduoda su jomis susijusius klausimus. Siekiama, kad kuriamą situaciją mokiniai aiškiai įsivaizduotų, jos įtikinamumą patikrintų savo pačių išgyvenimais, elgesio logika. Vėliau pereinama prie situacijų kūrimo naudojantis šaltiniais (tautosaka, literatūrinėmis pasakomis, iliustracijomis ir kt.), tačiau svarbu, kad ir šiais atvejais mokiniai remtųsi tuo, ką patys ar kiti yra patyrę gyvenime.
Stengtis atskleisti įvairias personažų nuotaikas kostiumu, garsais, melodija.	1.2. Panaudojant paprasčiausias sceninio ir garsinio apipavidalinimo priemones sukurti vaidinamos situacijos nuotaiką (<i>balta nuskriaustos mergaitės suknelė, tylūs lietaus garsai</i>).	1.2.1. Nusakyti, kokios aprangos detalės ir spalvos tiktų perteikti situacijos nuotaiką. 1.2.2. Nusakyti, kokie garsai, muzikinė melodija tiktų išreikšti situacijos nuotaiką. 1.2.3. Nurodyti paprasčiausias priemones, perkusinius instrumentus, kuriais galima pasinaudoti įgarsinant.	1.2. Taikydamas <i>dramą</i> mokytojas skatina prisiminti ir nusakyti, nupiešti, kaip žmonės rengiasi būdami vienos ar kitos nuotaikos, kokie garsai, muzika lydi įvairias gyvenimo situacijas. Mokiniai stebi aplinką, iliustracijas, naudojami kompiuteriniais žaidimais ir sprendžia, kokiomis dekoracijų, aprangos detalėmis kokias nuotaikas galima perteikti. Mokosi pritaikyti mokytojo pademonstruotus ir iš dailės, muzikos pamokų pažįstamus sceninio apipavidalinimo būdus savo ir kitų sukurtoms vaidybiniams situacijoms. Sprendimus aptaria, vertina pagal tinkamumą.

Mokinių pasiekimai			Ugdymo gairės
Nuostatos	Gebėjimai	Žinios ir supratimas	
Stengtis nebijoti viešumos, žiūrovų dėmesio. Veikti drąsiai, pasitikinti savimi.	1.3. Vaidinant jaustis laisvam. Įsivaizduoti scenines aplinkybes ir jas vertinti. Siekti personažo tikslo svarbiausiais fiziniiais veiksmais, žodžiais (intonacijomis). Bendrauti su partneriu (<i>išgirsti, pamatyti, atsakyti</i>). Pasinaudoti menamais daiktais.	1.3.1. Vaizdžiai nupasakoti aplinkybes: Kas aš esu? Kur? Ko noriu pasiekti? Ką dėl to darau? Kas atsitinka? Kaip vertinu įvykį? Ką darau vėliau? 1.3.2. Pateikiant pavyzdį paaiškinti, kokiais įvairiais fiziniiais veiksmais ir žodžiais (intonacijomis) galima siekti personažo tikslo. 1.3.3. Pateikiant pavyzdį paaiškinti, kaip galima pasinaudoti daiktais menamai (įsivaizduojant).	1.3. Mokytojas žaidimais, ritualais ir kt. veikla padeda mokiniams atsipalaiduoti nuo įtampos, atgauti elgesio natūralumą nestebimoje ir stebimoje situacijoje, išmokti orientuotis, improvizuoti pagal elementarias įsivaizduojamas situacijas. Taikydamas <i>dramą</i> (siūlydamas suvaidinti personažo gyvenimo situacijas) mokytojas padeda mokiniams suprasti ir įsivaizduoti personažo aplinkybių visumą, fizinius veiksmus, sakomų žodžių motyvus (atskirai nuo vaidybos žodžių nesimokoma). Pats suvaidina ar parodo įrašus, kurie padeda suprasti, kaip vaidinant bendrauti su partneriu, pasinaudoti menamais daiktais.
Stengtis, kad ir aktoriai, ir žiūrovai jaustųsi smagiai.	1.4. Pasiūlyti į klasės vaidinimą įtraukti per pamokas sukurtas sceneles. Parengti skelbimą, kvietimą, klasę vaidinimui.	1.4.1. Savais žodžiais paaiškinti, kodėl siūloma scenelė galėtų būti įdomi ir svarbi. 1.4.2. Nusakyti, kokios nuotaikos, kokio turinio turėtų būti skelbimas, kvietimas. 1.4.3. Papasakoti, kaip turi būti sutvarkoma klasė prieš vaidinimą ir po jo.	1.4. Mokytojas su mokiniais aptaria siūlomas parodyti sceneles, kuo jos gali būti įdomios ir svarbios. Parodomos mokinių sukurtos, apipavidalintos ir prieš tai keletą kartų suvaidintos scenelės. Vedamos integruotos teatro ir dailės, lietuvių kalbos pamokos, per kurias kuriami skelbimai, kvietimai. Mokiniai iš anksto supažindinami su taisyklėmis, kaip sutvarkyti klasę vaidinimui.
2. Vaidinimų stebėjimas, interpretavimas, vertinimas			
Stengtis mandagiai bendrauti su esančiais scenoje ir žiūrovų salėje.	2.1. Rodyti žiūrovo etiketo pradmenis. 2.2. Apibūdinti vaidinimo nuotaiką. 2.3. Įvertinti personažų poelgius gėrio ir blogio požiūriu.	2.1.1. Nusakyti 2–3 žiūrovo ir dalyvio elgesio taisyklės (<i>mokėti praleisti einantį į savo vietą, paploti prieš prasidedant vaidinimui ir jam pasibaigus, tinkamai vykdyti aktorių prašymus</i>), paaiškinti, kodėl jų reikia laikytis. 2.2.1. Pateikiant pavyzdį nurodyti, kaip muzika, spalvos sukuria vaidinimo nuotaiką (<i>pvz., švelni muzika – ramią nuotaiką</i>).	2.1.–2.4. Aptardami teigiamus ir neigiamus pavyzdžius, mokiniai mokosi suprasti, kokių elgesio taisyklių reikia laikytis per teatro pamokas ir teatre, dalyvauja jas kurdami, užrašydami. Vėliau pagal jas vertina savo ir kitų žiūrovų elgesį. Mokiniai nupasakoja, nupiešia vaidinimo nuotaikas, jas susieja su tomis konkrečiomis muzikos, apšvietimo, kostiumų, scenografijos priemonėmis, kurias jie pastebėjo. Kad geriau pastebėtų, mokiniams sudaroma galimybė žiūrėti vaidinimą (jo vaizdo įrašą) keletą

Mokinių pasiekimai			Ugdymo gairės
Nuostatos	Gebėjimai	Žinios ir supratimas	
Stengtis išgyventi ir suprasti vaidinimą, pasidžiaugti tuo, kas jame patiko, nebijoti kritikuoti.	2.4. Pastebėti vaidinimo pranašumus ir trūkumus.	2.3.1. Pagrįsti personažų poelgių vertinimus matytu elgesiu, girdėtais žodžiais. 2.4.1. Nurodant pranašumus ir trūkumus remtis patyrimu (pvz., <i>patiko, kad vaidinime gaušu dalyvių, bet nepatiko per garsi muzika</i>).	kartų. Dar kartą suvaidindami, imituodami matytus personažų veiksmus, kalbą (intonacijas), jas apibūdindami mokiniai mokosi suprasti poelgius, juos įvertinti ir savo vertinimus pagrįsti (kodėl vieni geri, kiti – blogi). Mokiniai skatinami išsakyti bendresnio pobūdžio vaidinimų pranašumus ir trūkumus, pasitikėti konkrečiu asmeniniu patyrimu, nuomone.
3. Teatro vaidmens kultūriniam gyvenime pažinimas			
Stengtis branginti teatrą kaip klasės, mokyklos švenčių dalį.	3.1. Papasakoti, kaip teatras susijęs su tradicinėmis klasės, mokyklos šventėmis.	3.1.1. Nurodyti, kokiomis tradicinių švenčių progomis parodomi vaidinimai klasėje, mokykloje (<i>Kalėdų, Teatro, Motinos dienos, Užgavėnių šventės ir kt.</i>). 3.1.2. Papasakoti, kokia nuotaika, apranga, elgesys vyrauja vykstant šventėms ir teatro vaidinimams.	3.1.–3.2. Mokytojas supažindina su vaizdine dokumentine medžiaga, rodančia, kokiomis progomis rengiami klasės, mokyklos vaidinimai. Stebint švenčių, nufilmuotus klasės vaidinimų įrašus skiriamos užduotys stebėti žmonių elgesį, aprangą, nuotaikas, jas apibūdinti, palyginti, kokia būtų šventė be teatro.
Stengtis mokytis teatre, džiaugtis tuo, kas pasiseka.	3.2. Papasakoti, ką sužinojo ir išmoko per teatro pamokas.	3.2.1. Išvardyti pagrindines taisykles, kurių išmoko ar dar mokosi laikytis (pvz., <i>įsivaizduoti; personažo nuotaiką pavaizduoti atitinkama drabužio spalva ir kt.</i>).	Mokiniai turėtų išmokti žvelgti į teatrinę veiklą ne tik kaip į įdomią, bet ir kaip į mokymosi veiklą. Tuo tikslu pamokos pabaigoje mokytojas organizuoja refleksiją: skatina nupiešti, nupasakoti, užrašyti po žodį tai, ko mokėsi, kokių taisyklių išmoko ar dar mokosi.

27.6.2. Turinio apimtis. 1–2 klasės

27.6.2.1. Teatro raiška. Mokiniai mokosi vaidinti ir kurti trumpas, vieno pagrindinio įvykio vaidinimo situacijas, atitinkančias šio amžiaus vaikų patirtį. Kūrybinių minčių semiamasi iš lietuvių tautosakos ir literatūrinių pasakų. Vaidinami tiek teigiami, tiek neigiami personažų veiksmai (pvz., *šaudymas*), tačiau stengiamasi, kad jie vyktų už scenos arba būtų tinkamai interpretuojami (žaidybiškai, su humoru). Vaidybinių situacijų trukmė – ne ilgesnė kaip 2 minutės. Dialogai, monologai neturėtų viršyti 10 sakinių. Sceniam apipavidali-

nimui mokomasi naudoti vaizdines, garsines priemones, su kuriomis mokiniai susipažįsta per dailės, muzikos pamokas. Vaidybinės situacijos parodomos neformaliai, t. y. klasėje, stebint artimiems žiūrovams (draugams, mokytojams, tėveliams). Parodoma tomis progomis, kurios yra svarbios klasės kultūriniam gyvenime.

27.6.2.2. Vaidinimų stebėjimas, interpretavimas, vertinimas. Mokiniai mokosi stebėti, interpretuoti ir vertinti draugų bei savo pačių vaidybines situacijas, vaidinimų įrašus ir vaidinimus, rodomus mokykloje, kultūros įstaigose, mo-

kyklos, savivaldybės, profesionaliuosiuose teatruose. Rekomenduojama per metus pamatyti 2–3 vaidinimus.

27.6.2.3. Teatro vaidmens kultūriniame gyvenime pažinimas. Mokiniai mokosi suvokti, kad teatras yra neatskiriama jų pačių klasės, mokyklos tradicinių švenčių dalis, kad vaidinimai gali būti rengiami ir kitų švenčių progomis (ilustruojama kitų mokyklų pavyzdžiais). Su mokiniais apmąstoma pagrindinė, labiausiai mokiniams į atmintį įstrigusi mokymosi veikla, pakartojamos, išimamos pačios svarbiausios elgesio ir kūrybos taisyklės.

27.6.3. Vertinimas. 1–2 klasės

27.6.3.1. Šiame skyriuje pateikiami mokinių pasiekimų vertinimo aprašai, kurie turėtų padėti mokytojui įvertinti mokinių daromą individualią pažangą, tarpinius rezultatus ir atlikti apibendrinamąjį vertinimą po pusmečio, metų ar koncentro pabaigoje, t. y. baigiant antrąją klasę.

Lentelėje pateikiamas kiekvienos veiklos srities trijų lygių – patenkinamo, pagrindinio ir aukštesniojo – mokinių gebėjimų, žinių ir supratimo pasiekimų vertinimo aprašas. Nuostatos atskirai nevertinamos, jos reiškiasi per mokinių gebėjimus, žinias ir supratimą.

25.6.3.2. Mokinių pasiekimų lygių požymiai. 1–2 klasės

Pasiekimų sritys / Lygiai	Patenkinamas	Pagrindinis	Aukštesnysis
Teatro raiška	Yra įgijęs paskirų žinių, kurias parodo praktiškai, atlikdamas užduotis padedant mokytojui. Sukuria situacijos elementus, apipavidalinimo detales. Vaidindamas rodo laisvumo, orientavimosi pradmenis. Protarpiais siekia personažo tikslo. Rengiant vaidinimą atlieka mokytojo nurodytą veiklą.	Yra įgijęs pagrindinių žinių, kurias parodo praktiškai ir nusako žodžiais. Padedamas mokytojo ir savarankiškai sukuria situacijas vaidinimui, apipavidalinimo detales, pagrindžia jų tinkamumą. Vaidindamas jaučiasi laisvas, siekia personažo tikslo kūrybiškais ir tinkamomis priemonėmis, atsižvelgia į partnerį. Tinkamai padeda parengti ir parodyti vaidinimą.	Yra įgijęs tvirtų žinių, kurias parodo praktiškai ir smulkiai paaiškindamas, gali jas pritaikyti naujose situacijose. Savarankiškai sukuria situacijas vaidinimui, perteikia jų nuotaiką tiksliais apipavidalinimo detalėmis. Vaidindamas jaučiasi laisvas, aiškiai vertina aplinkybes, kūrybingai ir įtaigiai siekia personažo tikslo, atsižvelgia į partnerį. Kūrybingai ir tinkamai padeda parengti ir parodyti vaidinimą.
Vaidinimų stebėjimas, interpretavimas, vertinimas	Primenamas mokytojo, laikosi etiketo taisyklių. Keliomis frazėmis nusako vaidinimo nuotaiką.	Primenamas mokytojo ir savarankiškai laikosi etiketo taisyklių. Nusako ir susieja vaidinimo nuotaiką su keliomis raiškos detalėmis. Įvertina personažų poelgius, įvertinimus pagrindžia. Nurodo vaidinimo pranašumus ir trūkumus ir glaustai juos apibūdina.	Savarankiškai ir noriai laikosi etiketo taisyklių, jas paaiškina. Vaizdžiai apibūdina vaidinimo nuotaiką, ją susieja su daugeliu raiškos detalių. Įvertina veikėjų poelgius, vertinimus tiksliai pagrindžia. Nurodo vaidinimo pranašumus ir trūkumus ir išsamiai juos apibūdina.
Teatro vaidmens kultūriniame gyvenime pažinimas	Padedamas mokytojo nurodo progą, kuria rengiami klasės vaidinimai. Keliomis frazėmis pasako, ką veikė per teatro pamokas.	Padedamas mokytojo ir savarankiškai papasakoja apie tai, kokiomis šventinėmis progomis rengiami klasės vaidinimai. Savais žodžiais ir gana tiksliai vartodamas terminus nusako, ką veikė, ko išmoko per teatro pamokas.	Savarankiškai papasakoja apie rengiamų klasės, mokyklos vaidinimų ryšius su kultūrinėmis šventėmis. Išsamiai ir tiksliai vartodamas terminus papasakoja, ką veikė, ko išmoko per teatro pamokas.

27.7. Mokinių pasiekimai, ugdymo gairės, turinio apimtis ir vertinimas. 3–4 klasės

Skyriuje aprašomi reikalavimai 3–4 klasių mokinių pasiekimams, pateikiamos ugdymo gairės, nurodoma turinio apimtis, pateikiami vertinimo aprašai. Veiklos srities skaitmuo (pvz., 1. Teatro raiška) rodo toje srityje laukiamus mokinių gebėjimus, žinias ir supratimą, jis sutampa su ugdymo gairių numeravimo pirmuoju skaitmeniu. Nuostatos nenumerojamos, nes jos gali būti ugdomos ne vienoje veiklos srityje.

27.7.1. Mokinių pasiekimai ir ugdymo gairės. 3–4 klasės

Kiekvienoje veiklos srityje numatomi mokinių pasiekimai yra orientuoti į kompetenciją: nuostatas, gebėjimus, žinias ir supratimą. Nuostatos – tai mokinių santykis su tam tikra veikla, kurios gebėjimai ugdomi. Gebėjimai aprašomi kaip išugdytos galios veikti, žinių ir supratimo taikymas. Žinios ir supratimas – tai, ką mokiniai turi žinoti ir suprasti, kad galėtų parodyti gebėjimus. Ugdymo gairės atkreipia dėmesį į aktyvaus mokymo ir mokymosi metodus, mokytojo ir mokinių sąveikos ypatumus. Jos yra rekomendacinio pobūdžio.

Mokinių pasiekimai			Ugdymo gairės
Nuostatos	Gebėjimai	Žinios ir supratimas	
1. Teatro raiška			
Stengtis drąsiai, atvirai vaizduoti įvairius (gerus ir blogus) žmonių poelgius ir nuotaikas.	1.1. Sukurti vaidinimui situacijų seką, vaizduojančią, kaip pasikeičia personažų nuotaikos (pvz., <i>brolis ir sesuo nesutaria, kurią televizijos programą žiūrėti, ateina mama ir praneša, kad žiūrėsime žinias, vaikai susitaiko</i>). Panaudoti realius ir fantastinius elementus. Pasiremti patirtimi, fantazija, šaltiniais. Vertinti situacijas pagal įdomumą, įtikinamumą.	1.1.1. Papasakoti situacijas iš gyvenimo, rodančias, kaip pasikeičia žmonių nuotaikos. 1.1.2. Nagrinėjant gyvenimiškas ir vaidinamas situacijas, nurodyti, dėl kokių priežasčių keičiasi žmonių nuotaikos (<i>dėl gerų ir blogų pačių veikėjų poelgių, išorės įvykių</i>). 1.1.3. Nurodyti įsivaizduojamas situacijų aplinkybes, personažų veiksmų seką, įvykius: Kur vyksta veiksmas? Kokie personažai veikia? Ko jie siekia? Koku elgesiu? Kaip pasikeičia nuotaikos? 1.1.4. Nurodyti, kuo situacijų seka įdomi, kas joje įtikinama arba neįtikinama.	1.1. Mokytojas, plėtodamas <i>dramą</i> , pasiūlo mokiniams suvaidinti situacijas iš savo pačių gyvenimo, kai pasikeičia jų nuotaikos (pvz., <i>Pinokis geros nuotaikos, nes per vasarą paaugo daugiau už kitą medinuką</i>). Mokiniai per konkretų personažą skatinami vaizduoti save pačius, savo gerus poelgius ir klaidas, nuolatinę nuotaikų kaitą. Sukurtus situacijų variantus papasakoja, suvaidina, nupiešia, pavaizduoja „sustingusiais vaizdais“ ar schemomis. Vėliau pereinama prie situacijų kūrimo naudojantis šaltiniais (filmų, paveikslėlių serijų, knygų siužetais). Padedama mokiniams kurti trūkstamas aplinkybes, aiškiai išdėstyti veiksmus. Organizuojamas mįslių ar klausimų – atsakymų konkursas.
Drąsiai atskleisti įvairias situacijų nuotaikas kostiumu, dekoracijomis, garsais, melodija.	1.2. Panaudojant paprasčiausias sceninio ir garsinio apipavidalinimo priemones sukurti įvairias vaidinamų situacijų nuotaikas.	1.2.1. Vaizdžiai nusakyti situacijų nuotaikas, jų skirtumus. 1.2.2. Nusakyti, kokios aprangos, dekoracijų detalės tiktų perteikti situacijų nuotaikas. 1.2.3. Nusakyti, kokie garsai, melodijos tiktų išreikšti situacijų nuotaikas.	1.2. Plėtojant <i>dramą</i> mokiniams padedama prisiminti ir įsisąmoninti, kaip įvairių nuotaiką kuria žmonių apranga, gyvenamosios erdvės ir scenovaizdžio detalės (pvz., <i>besišypsanti saulė</i>). Nagrinėjamos nuotraukos, iliustracijos, muzikos fragmentai, tyrinėjamos instrumentų galimybės, ieškant išraiškos idėjų. Rekomenduojama naudoti kompiuteriniais žaidimais.

Mokinių pasiekimai			Ugdymo gairės
Nuostatos	Gebėjimai	Žinios ir supratimas	
Stebimoje vietoje (scenoje) būti drąšiam, aktyviam, maistančiam.	1.3. Vaidinant išlikti laisvam. Įsivaizduoti aplinkybes ir jas aiškiai vertinti. Siekti personažo tikslo, išplėtojant detalesnę fizinių veiksmų, kalbėjimo (intonavimo) eigą. Nuolat bendrauti su partneriu (<i>nuolat girdėti, matyti, atsakyti</i>). Jausti scenos sąlygiškumą.	1.3.1. Vaizdžiai nupasakoti aplinkybes: Kas aš esu? Ką noriu pasiekti? Ką dėl to darau? Kas atsitinka? Kaip vertinu įvykius? Ką darau po kiekvieno įvykio? 1.3.2. Pateikiant pavyzdį paaiškinti, iš ko galima spręsti apie partnerių bendravimą. 1.3.3. Pateikiant pavyzdžių paaiškinti scenos sąlygiškumą (<i>pvz., į kuprinę įdedu vieną knygą, o ne visas; gaudau ne iš tikrųjų, o „taip tyčia“, kaip žaisdamas</i>).	1.3. Mokytojas žaidimais, ritualais, improvizacijomis įtvirtina mokinių gebėjimus būti laisviems, orientuotis erdvėje, plėtoti veiksmų eigą, bendrauti. Mokiniai atlieka vaidmenis tose situacijose, kurių siužetą patys sukūrė, o vėliau kurdami sceninio apipavidalinimo priemonės įsivaizdavimą patikslino. Tačiau prieš vaidinant ir (ar) po vaidinimo mokiniams teikiama užduočių, kurias atlikdami jie turėtų parodyti, kad įsivaizduoja ir supranta aplinkybes. Daugiau dėmesio skiriama sąlygiškumo pojūčiui ir bendravimui nagrinėti.
Stengtis sudominti ir pradžiuginti žiūrovus.	1.4. Pasiūlyti į klasės vaidinimą įtraukti per pamokas sukurtas sceneles, pritaikyti jungimo būdą (<i>stebuklai, „žaidžiame teatru“, kt.</i>). Vaidinimo metu atlikti įvairius vaidmenis (<i>bilietai tikrintojo, tvarkdario, pranešėjo, aktorius ir kt.</i>).	1.4.1. Paaiškinti, kodėl siūloma scenelė galėtų būti įdomi ir svarbi. 1.4.2. Pateikiant pavyzdį, paaiškinti, kaip (<i>kokiais personažais, jų veiksmais</i>) galima sujungti sceneles į vaidinimą. 1.4.3. Papasakoti, kokių taisyklių reikia laikytis atliekant prisiimtą vaidmenį.	1.4. Mokytojas su mokiniais aptaria siūlomas sceneles, pagrindžia, kuo jos gali būti svarbios ir įdomios. Mokytojas per keletą pamokų supažindina su įvairiais scenelių jungimo būdais, pateikia pavyzdžių. Vėliau mokiniai bando juos pritaikyti savarankiškai. Mokiniai, remdamiesi tuo, ką matė lankydamiesi teatre, stebėdami teatro trupių darbą, išsiaiškina įvairių darbuotojų elgesio taisykles. Susitaria, kokių taisyklių jie laikysis patys atlikdami vaidmenis „klasės teatre“ (rodydami vaidinimą).
2. Vaidinimų stebėjimas, interpretavimas, vertinimas			
Būti mandagiam, aktyviai bendrauti su žiūrovu. Noriai dalytis išpuodžiais, supratimu, stengtis pastebėti gerąsias ir blogąsias vaidinimo puses.	2.1. Laikytis pagrindinių žiūrovo etiketo taisyklių. 2.2. Apibūdinti vaidinimo nuotaikų kaitą, ją susieti su muzika, dekoracijomis, kostiumais. 2.3. Išsakyti savą vaidinimo supratimą ir jį pagrįsti. 2.4. Papasakoti, kuo vaidinimas patiko ir (ar) nepatiko.	2.1.1. Nurodyti tris keturias pagrindines žiūrovo elgesio taisykles. 2.2.1. Pateikiant pavyzdį, paaiškinti, kaip besikeičianti muzika, dekoracijos, kostiumai kuria vaidinimo nuotaikų kaitą. 2.3.1. Pagrįsti vaidinimo supratimą personažų elgesiu ir žodžiais, įvertinti vaidinimo pabaigą. 2.4.1. Vertinant remtis konkrečiu patyrimu (<i>pvz., patiko gera vaidyba, bet nepatiko atvirai žiaurus, nepriimtinas elgesys scenoje, netvarkinga apranga ar netaisyklinga kalba</i>).	2.1. Aptardamas įvairius žiūrovų elgesio pavyzdžius, mokytojas skatina mokinius išsąmoninti gero elgesio taisykles ir jų laikytis. Po vaidinimo mokiniai piešia „žemėlapi“ ar schemą, kuria parodo, kaip keičiasi nuotikos ir iš kokių naudotų priemonių galima kaitą pastebėti. Schema, „sustingusiais vaizdais“ pavaizduojami pagrindiniai personažai, jų poelgiai, pabaigos įvykiai. Kad vaikams tai geriau pavyktų, rekomenduojama to paties vaidinimo įrašą ar jo fragmentus stebėti keletą kartų. Mokytojas skatina mokinius išsakyti, kuo vaidinimo turinys ar aktorių vaidyba patiko ir (arba) nepatiko, svarbu tik, kad vertinimai būtų pagrįsti jų konkrečiu patyrimu.

Mokinių pasiekimai			Ugdymo gairės
Nuostatos	Gebėjimai	Žinios ir supratimas	
3. Teatro vaidmens kultūriniame gyvenime pažinimas			
Gerbti mokyklos, vietos bendruomenės teatro kūrėjų veiklą.	3.1. Papasakoti apie teatrinę mokyklos, vietos bendruomenės veiklą.	3.1.1. Nurodyti, kurie spektakliai buvo ypač svarbūs mokyklos, vietos bendruomenės kultūriniam gyvenimui. 3.1.2. Paaiškinti, kuo skiriasi dramos, lėlių, operos, baleto, cirko, pantomimos vaidinimai, kuriuose teatruose juos galima pamatyti.	3.1.–3.2. Mokytojas rengia ekskursijas į vietos bendruomenėje esančius muziejus, kultūros įstaigas, teatrus, jų studijas, padeda apsilankyti teatro internetinėse svetainėse. Atkreipiamas mokinių dėmesys į istorinę vaidinimų svarbą ir ypač į tai, kokią reikšmę jie turėjo mokiniams, mokytojams, kitiems teatro kūrėjams. Kad geriau vyktų refleksija, mokytojas kai kada pasiūlo užsirašyti užduotis ant lentos ar į sąsiuvinį. Tai kartu padeda mokiniams geriau suvokti, ko iš jų tikimasi ir kaip bus vertinama, o aptariant rezultatus (<i>kokią siužeto idėją pasiūlė, ką improvizavo ir pan.</i>) skatina įsisąmoninti savo kūrybinę raišką, pasidžiaugti pasiekimais.
Džiaugtis asmeniniais ir visos klasės pasiekimais.	3.2. Papasakoti, ką sužinojo ir išmoko per teatro pamokas. Vertinti pasiektus rezultatus.	3.2.1. Nurodyti, kokias pagrindines užduotis atliko, ko išmoko jas atlikdamas. 3.2.2. Vertinant mokymosi rezultatus, nurodyti vieną du kriterijus (ko buvo tikimasi).	

27.7.2. Turinio apimtis. 3–4 klasės

27.7.2.1. Teatro raiška. Mokiniai mokosi kurti trumpas, jiems gerai suprantamas, nesudėtingas situacijas, remdamiesi savo pačių patirtimi, tautosakos, lietuvių ir užsienio literatūros, filmų, paveikslų siužetais (naudojamos tik scenarijaus idėjos). Mokinių vaidinimų trukmė – ne ilgesnė kaip 3 minutės. Dialogai, monologai neturėtų viršyti 20 sakinių. Kaip ir 1–2 klasėse, mokiniai sceniniam ir garsiniam apipavidalinimui mokosi panaudoti priemones, su kuriomis susipažįsta per dailės, muzikos pamokas. Vaidinimai parodomi neformaliai, t. y. klasėje, stebint artimų žiūrovų publikai (draugams, mokytojams, tėveliams).

27.7.2.2. Vaidinimų stebėjimas, interpretavimas, vertinimas. Mokiniai mokosi stebėti, interpretuoti ir vertinti savo pačių bei draugų vaidybinius epizodus, vaidinimų įrašus ir vaidinimus, rodomus mokykloje, kultūros įstaigose, savivaldybės, profesionaliuosiuose teatruose. Rekomenduojama per metus pamatyti 3–4 vaidinimus.

27.7.2.3. Teatro vaidmens kultūriniame gyvenime pažinimas. Aptariami 3–4 mokyklos, vietos bendruomenės teatro (teatru) rodyti spektakliai, jų svarba kultūrinėms tradicijoms, patiems kūrėjams. Su mokiniais apmąstomos pagrindinės, nuolat pasikartojančios teatrinės užduotys, pakartojamos, išimamos pačios svarbiausios elgesio ir kūrybos taisyklės.

27.7.3. Vertinimas. 3–4 klasės

27.7.3.1. Šiame skyriuje pateikiami mokinių pasiekimų vertinimo aprašai, kurie turėtų padėti mokytojui įvertinti mokinių daromą individualią pažangą, tarpinius rezultatus ir atlikti apibendrinamąjį vertinimą po pusmečio, metų ar koncerto pabaigoje, t. y. baigiant ketvirtąją klasę.

Lentelėje pateikiamas kiekvienos veiklos srities trijų lygių – patenkinamo, pagrindinio ir aukštesniojo – mokinių gebėjimų, žinių ir supratimo pasiekimų vertinimo aprašas. Nuostatos atskirai nevertinamos, jos reiškiasi per mokinių gebėjimus, žinias ir supratimą.

27.7.3.2. Mokinių pasiekimų lygių požymiai. 3–4 klasės

Pasiekimų sritys \ Lygiai	Patenkinamas	Pagrindinis	Aukštesnysis
Teatro raiška	Yra įgijęs paskirų žinių, kurias parodo praktiškai, atlikdamas užduotis padedant mokytojui. Sukuria kelias situacijas, iš dalies jų skirtumus perteikiančias apipavidalinimo detales. Vaidindamas protarpiais siekia personažo tikslo. Atlieka nurodytą vaidmenį organizuojant renginį.	Yra įgijęs pagrindinių žinių, kurias parodo praktiškai ir nusako žodžiais. Bendradarbiaudamas grupėse sukuria aiškius nuotaikų pasikeitimus vaizduojančias situacijas, apipavidalinimo detales. Vaidindamas siekia personažo tikslo per keletą situacijų, pastebi partnerio veiksmus ir į juos reaguoja. Pagal pavyzdį sumano, kaip sujungti sceneles į vaidinimą. Savanoriškai atlieka įvairius vaidmenis parodant vaidinimą.	Yra įgijęs tvirtų žinių, kurias parodo praktiškai ir gali smulkiai paaiškinti, pritaikyti naujose situacijose. Bendradarbiaudamas grupėse sukuria originalias situacijų sekas, skirtumas perteikiančias apipavidalinimo detales. Vaidindamas aktyviai, kūrybingai siekia personažo tikslo per keletą situacijų. Jautriai bendrauja su partneriu. Kūrybingai sumano, kaip sujungti sceneles į vaidinimą. Savanoriškai atlieka įvairius vaidmenis parodant vaidinimą.
Vaidinimų stebėjimas, interpretavimas, vertinimas	Mokytojo primenamas laikosi žiūrovo taisyklių. Keliais žodžiais nusako vaidinimo nuotakas, supratimą.	Primenamas ir savarankiškai laikosi žiūrovo taisyklių, jas išvardija. Keliais taisyklingais sakiniais nusako vaidinimo nuotaikų kaitą, supratimą, jį pagrindžia 2–3 raiškos priemonėmis. Nurodo teigiamus ir kritinius vaidinimo vertinimus.	Savarankiškai laikosi žiūrovo taisyklių, jas išvardija. Išsamiai, taisyklinga kalba apibūdina vaidinimo nuotaikų kaitą, supratimą, jį pagrindžia 3–4 raiškos priemonėmis. Nurodo teigiamus ir kritinius vaidinimo vertinimus, juos pagrindžia.
Teatro vaidmens kultūriname gyvenime pažinimas	Padedamas mokytojo nurodo vieną svarbų mokyklos, vietos bendruomenės spektaklį, skiria dvi spektaklių rūšis. Keliomis frazėmis nusako skirtas užduotis.	Nurodo 2–3 svarbius mokyklos, vietos bendruomenės spektaklius, atskiria pagrindines teatro spektaklių rūšis. Savais žodžiais ir vartodamas terminus nusako atliktas užduotis, įvertina rezultatus, atsižvelgia į kriterijus.	Papasakoja apie 2–3 svarbius mokyklos, vietos bendruomenės spektaklius, nusako teatro spektaklių rūšių skirtumus. Savais žodžiais ir tiksliai vartodamas terminus nusako užduotis, įvertina rezultatus vadovaudamasis kriterijais.